

ARAŞTIRMA/RESEARCH

MEZUNİYET AŞAMASINDAKİ ÖĞRENCİLERİN MESLEKTAŞLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN VE MESLEKİ BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ: PARAMEDİK BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ¹

Ufuk KAYA² Meryem GÜVENİR³ Tuğçe BALCI OKCANOĞLU⁴
Aslı AYKAÇ⁵

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
31.08.2020	24.10.2021	15.12.2021

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:
Kaya U, Güvenir M, Okcanoğlu TB, Aykaç A. Mezuniyet aşamasındaki öğrencilerin meslektaşlarına ilişkin görüşlerinin ve mesleki beklentilerinin belirlenmesi: paramedik bölümü örneği. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2021; 24(4): 461-467. DOI: 10.17049/ataunihem.788361

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin meslektaşları ve mesleki beklentileri hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Yöntem: Bu çalışmanın evrenini, 2018-19 ve 2019-20 akademik yıllarında mezun olma hakkına sahip öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan, üç bölümden oluşan veri toplama formu ile toplanmıştır. Formun ilk bölümü öğrencilerin tanıtıcı özellikleri hakkında 7 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm, öğrencilerin meslektaşları hakkındaki görüşlerini iyi, orta ve kötü olarak ifade ettikleri 11 ifadeden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde, öğrencilerin mesleki beklentilerini belirlemek için 'katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum' seçeneklerini içeren 17 ifade (üçlü likert ölçeği) vardı. Veriler, %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ şeklinde, Statistical Package for Social Sciences programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmanın sonucunda öğrencilerin meslektaşlarıyla ilgili görüşlerinin ortalama puanı 19.17 ± 3.30 (iyi) ve mesleki beklentilerinin ortalama seviyesi 33.16 ± 1.58 'dir (yüksek).

Sonuç: Çalışmaya göre; öğrencilerin meslektaşlarına yönelik görüşlerinin ve mesleki beklenti düzeylerinin yüksek/iyi olduğu belirlendi. Öğrencilerin meslektaşları hakkında görüşleri iyi, mesleki beklenti düzeyleri yüksek olsa da aksini belirttikleri ifadeler olduğu da unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Beklenti; görüş; meslek; öğrenci; paramedik.

ABSTRACT

Determination of Graduation Stage Students' Opinions About Their Colleagues and Professional Expectations: Example of Paramedic Department

Aim: The aim of this study is to determine of paramedic students' opinions about their colleagues and professional expectations.

Method: The universe of this study consists of students who have the right to graduate in the 2018-19 and 2019-20 academic years. The data were collected with a data collection form consisting of three parts, prepared by the researchers in line with the literature. The first part of the form consists of 7 questions about the demographic characteristics of the students. The second part consists of 11 statements in which students express their opinions about their colleagues as "good, moderate and bad". The evaluation in the department was made with a triple Likert scale in the directions of bad (0), moderate (1) and good (2). In the third part, there were 17 expressions (triple Likert scale) containing the options' I agree, undecided and disagree 'to determine students' professional expectations. The data were analyzed in the Statistical Package for Social Sciences program at 95% confidence interval, significance as $p < 0.05$.

Results: As a result of the study, the average score of students' opinions about their colleagues was 19.17 ± 3.30 (good) and the average level of professional expectation was 33.16 ± 1.58 (high).

Conclusion: According to the study; It was determined that students' views towards their colleagues and their professional expectation levels were high/good. It should not be forgotten that although the students have good views about their colleagues and their professional expectation levels are high, there are expressions that they stated otherwise.

Keywords: Expectation; opinion; profession; student; paramedic.

¹ Bu çalışma, 19-21 Aralık 2019 tarihleri arasında gerçekleşen 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² **Sorumlu Yazar:** Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Yüksekokulu, Gazimağusa, KKTC, (Uzman) ORCID: 0000-0002-0911-4886, e-posta: ufukbkaya91@gmail.com, ufuk.kaya@emu.edu.tr

³ Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Lefkoşa, KKTC, (Doç. Dr.) ORCID:0000-0002-9702-9947, meryemguvenir@hotmail.com.

⁴ Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Lefkoşa, KKTC, (Doç. Dr.) ORCID:0000-0003-0613-765X, tbalcii@gmail.com

⁵ Yakın Doğu Üniversitesi, Biyofizik Anabilim Dalı, Lefkoşa, KKTC, (Doç. Dr.) ORCID: 0000-0002-4885-5070, aykacasli@yahoo.com

GİRİŞ

Paramedik, hasta ya da yaralıları, acil bakımı hastane dışı alanda başlatan, ambulansla devam ettiren, durumlarını stabil hale getirmeye çalışan, acil serviste hasta ve yaralıları teslim alan sağlık çalışanlarına gerekli bilgi ve kayıtları teslim edene kadar görevine devam eden, yetkisi dahilindeki ilaç ve/veya tıbbi cihazları kullanan teknikerdir (1-4).

Paramedik programı eğitimi, ön lisans düzeyinde, iki yıl ve dört dönemden oluşmaktadır. Eğitim süresinde; teorik ve uygulama ağırlıklı dersler, stajlar (yaz stajı, klinik ve dönem uygulaması), sınıf içi olgu tartışmaları yer almaktadır. Her üniversitenin farklı olmakla birlikte öğrencilere ortalama 915 saat teorik, 492 saat uygulamalı eğitim verilmektedir (5, 6).

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında verilen eğitimin kalitesi, ülke genelinde verilen sağlık hizmetlerinin kalitesini de etkilemektedir. Öğrenciler uygulamalı mesleki eğitimlerini kamu, üniversite ve özel hastaneler gibi farklı sağlık kurumlarında staj yaparak pekiştirmektedirler. Mesleki hayata giriş kapısı olarak belirtilen stajlar öğrencinin hem tecrübe kazanmasına hem de mesleki hayatına rahat adaptasyon göstermesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bu süreç öğrencinin kendi ilgi ve uygunluğuna göre yeterlilik alanları belirlemesine hatta bir bakıma alan seçimi yapmasına da yardımcı olmaktadır (7).

Stajyer paramedik öğrencileri, staj/uygulamalarını gerçekleştirdikleri kurumda/birimde çalışan meslektaş ve sağlık çalışanlarını gözlem yoluyla değerlendirerek kendilerine örnek almakta, aktif iş hayatları başladığı zaman nasıl bir bilgi birikimine sahip olması gerektiği hakkında çıkarımlar yapmaktadırlar. Stajyer paramediklerin en çok rol model aldıkları sağlık çalışanlarının, kendi meslektaşları olduğu bilinmektedir (6).

Staj yaptıkları dönemde öğrenciler hem yaptıkları uygulamalar ile teorik bilgilerini pekiştirmekte hem de sağlık çalışanlarını izleyerek ve onları rol model alarak mesleğe bakış açılarını, beklentilerini, sağlık çalışanları hakkındaki görüşlerini değerlendirebilecek imkanlar bulabilmektedirler (6).

Türkiye’de bu alanda yapılan az sayıda çalışmanın varlığı ve Kuzey Kıbrıs’ta yapılmış bir araştırma bulunmaması konu hakkında literatür eksikliğini göstermektedir. Dolmacı ve Duran’ın (8) çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin staj öncesinde tecrübe kazancı inançları %72.6 olarak

saptanmışken, staj sonrasında bu oran %59.9’a gerilemiştir. Sönmez ve Göç’ün (9) araştırma sonucuna göre de öğrenim gördüğü programdan memnun olan öğrencilerin benlik saygılarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Gürbüz ve ark.’nın (10) gerçekleştirmiş olduğu çalışma sonuçlarında da en az bir uygulama gerçekleştirmiş olan öğrencilerin kendilerini yüksek oranda yeterli hissettikleri saptanmıştır.

AMAÇ

Bu çalışmada, paramedik bölümünde okuyan öğrencilerin staj yaptıkları kurumda/birimde bulunan meslektaşlarına ilişkin görüşlerinin ve mesleki beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü ve Evreni:

Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, Kuzey Kıbrıs’ta bulunan özel bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’na bağlı paramedik bölümü 2018-19 ve 2019-20 akademik yılı mezunu olmaya hak kazanan ve gönüllü 200 katılımcıya uygulanmıştır.

Veri Toplama Formu: Veriler, Göllüce ve ark. (6) ve Tuygar (7) tarafından oluşturulan formların harmanlanması ile oluşturulan veri toplama formu ile toplanmıştır. Form üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, bölüme başlama şekli, bölüm seçme nedeni, bölüm zorluk derecesi ve mezun olunan yıl gibi hem sosyo-demografik hem de bölüm ile ilgili tanıtıcı özelliklerin yanıtladığı 6 sorudan oluşmaktadır. Formun ikinci bölümü, öğrencilerin meslektaşlarına yönelik görüşlerini ‘iyi, orta ve kötü’ olarak belirttiği 11 ifadeden oluşmaktaydı. Bu bölüm, ‘kötü’ (0), ‘orta’ (1) ve ‘iyi’ (2)’ye doğru üçlü likert skalası ile değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan ifadelerden 0-22 arası puan alınabilmektedir. İfadelerden alınan ortalama puanlar ‘iyi (15-22), orta (8-14) ve kötü (0-7)’ olarak değerlendirilmiştir. Veri toplama formunun son bölümünde öğrencilerin mesleki beklentilerini belirlemeye yönelik, ‘katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum’ seçeneklerini içeren 17 ifade yer almaktaydı. İfadelerin puanlaması ‘katılıyorum’ (2), ‘kararsızım’ (1) ve ‘katılmıyorum’ (0) puan olarak üçlü likert skalası kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan ifadelerden 0-34 arası puan alınabilmektedir. İfadelerden alınan ortalama puanlar ‘mesleki beklenti düzeyi yüksek (23-34 puan), orta (12-22 puan) ve düşük (0-11 puan)’ olarak değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Formunun Uygulanması ve Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri:

Veriler, 2018-19 ve 2019-20 akademik yıllarında mezun olmaya hak kazanan ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin araştırmaya dahil edilme kriterleri; Türkçe konuşması, herhangi bir iletişim probleminin olmaması, paramedik bölümünde öğrenim görüyor olması, mezuniyet hakkı kazanmış olması ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmesidir. Verilerin toplanmasından önce, öğrencilere araştırma hakkında açıklayıcı sözlü bilgi verilmiştir. Her bir öğrenci için veri toplama formunun tamamlanması 5-10 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Etik Yönü: Bu çalışmanın yürütülmesi için üniversite etik kurulundan (YDU/2019/66-748), Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmış olup öğrencilerden formu doldurmaya başlamadan önce yazılı onam alınmıştır.

İstatistiksel Analiz: Araştırmanın verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS; ver. 18.0) programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verileri değerlendirmek üzere tanımlayıcı istatistik olarak frekans dağılımı yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılımını kontrol etmek için Kolmogorov-Smirnov Z testi, verilerin karşılaştırılmasında ise Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri uygulanmıştır. Veriler %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin sosyo-demografik verileri incelendiğinde; %43.5'inin (n=87) 21-23 yaş aralığında ve %53'ünün (n=106) erkek olduğu belirlenmiştir. Ankete katılanların, %40'ının (n=80) düz lise çıkışlı olduğu ve %82.5'inin (n=165) üniversite sınavı ile bölüme yerleştiği saptanmıştır. Paramedik bölümünü tercih etme nedeni %44.5 (n=89) oranıyla 'hayalindeki meslek' olarak yanıtlanmıştır. Paramedik eğitimin zorluk derecesi %58.5 ile 'orta' derece olarak gördüğü ve öğrencilerin %53'ünün (n=106) 2019-2020 akademik yılında mezuniyet hakkı kazandığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin meslektaşlarına ilişkin görüşlerinin 'iyi, orta ve kötü' ifadeleri ile değerlendirdiği bölümde yer alan 'çalışanların

özel hizmet gerektiren hasta gruplarına yaklaşımı' en yüksek oranda (%89, n=178) 'iyi'; 'çalışanların öğrenciler için rol model olması' en yüksek oranda (%35, n=70) 'orta' ve 'çalışanların öğrencilerin uygulamaları için yardımcı olması' ifadesi en yüksek oranda (%6, n=12) 'kötü' olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=200)

Özellik	Sayı	Yüzde
Yaş		
18-20	65	32.5
21-23	87	43.5
24-27	32	16.0
28 ve üzeri	16	8.0
Cinsiyet		
Kadın	94	47.0
Erkek	106	53.0
Mezun Olunan Lise		
Sağlık Meslek Lisesi	50	25.0
Mesleki/Teknik Lise	25	12.5
Düz Lise	80	40.0
Fen/Anadolu Lisesi	45	22.5
Bölüme Başlama Şekli		
Üniversite Sınavı	165	82.5
Yatay Geçiş	35	17.5
Bölüm Seçme Nedeni		
İş Olanağı	48	24.0
Heyecan/Prestij	51	25.5
Aile/Arkadaş İsteği	12	6.0
Hayalindeki Meslek	89	44.5
Bölüm Zorluk Derecesi		
Kolay	27	13.5
Orta	117	58.5
Zor	56	28.0
Mezun Olunan Yıl		
2018-2019	94	47.0
2019-2020	106	53.0
Toplam	200	100.0

Öğrenci paramediklerden 'katılıyorum, kararsızım veya katılmıyorum' olarak değerlendirilmesi istenilen mesleki beklenti ifadelerinin frekans dağılım aralığı %87.5-%100 oranı ile 'katılıyorum' olarak yanıtlanmıştır. Öğrenci paramediklerin meslektaşları ile ilgili görüşleri ortalama puanı 19.17 ± 3.30 olarak saptanmıştır. Bu sonuç, öğrenci paramediklerin meslektaşları ile ilgili görüşlerinin genel olarak 'iyi' olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin mesleki beklenti düzeyi toplam puanı 33.16 ± 1.58 ile yüksek olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Sağlık Çalışanları ile İlgili Görüşlerinin ve Mesleki Beklenti Düzeylerinin Ortalaması (n=200)

Görüş ve Düzey	Sayı (n)	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Görüş	200	19.17	3.30	7	22
Düzey		33.16	1.58	22	34

Öğrenciler, staj yaptıkları dönem boyunca, meslektaşları ya da diğer sağlık çalışanlarını gözlemleme, onların bilgisinden faydalanma isteği taşımaktadırlar. Bu istek, öğrenci paramediklerin iş hayatlarına dair ilk izlenimlerinin oluşmasına, mesleklerine yönelik farklılıkların belirlenmesine olanak sağlamaktadır (6, 11). Stajlar, teorik bilginin uygulamaya aktarılacak profesyonel meslek hayatına geçişte basamak oluşturmaktadır (5).

Bu bağlamda, çalışmamızda paramedik öğrencilerin staj yaptıkları ünite/birimde gözlemlediği meslektaşları ile ilgili görüşleri sorgulanmıştır. Çalışmamızın sonucuna göre, öğrenci paramediklerin meslektaşları ile ilgili görüşleri 'iyi' olarak belirlenmiştir. Literatürde sağlık çalışanlarının meslektaşlarına ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Demirağ ve Hintistan (2019), paramedik öğrencilerinin yaz stajı sırasında 'meslektaşların stajyer öğrencilere karşı ilgi düzeyini' %27.8 ve 'pratik yapma imkanının tanınmasını' %25.5 olarak belirlemişlerdir (12). Tokur Kesgin ark.'nın (2018) öğrencilerin sağlık çalışanlarına yönelik beklenti düzeylerinin sorgulandığı çalışmada 'meslektaşı gibi davranma' oranını %33.1 ve 'uygulamalara katılmalarını teşvik etme' oranını %33.7 olarak saptamışlardır (13). Hançer Aydemir'in (2016) çalışmasında öğrencilerin %77.2'si staj yerinde yeterince ilgi gördüğünü belirtmiştir (14). Öğrenci paramediklerin staj/uygulama dönemlerinde meslektaşları yardımı ile uygulama yapma şansına sahip olması, yeterli ilgili görmesi, meslektaşlarının bilgili ve rol modeli olmaları, meslektaşlarından aldıkları destek mesleğine saygıyı olumlu yönde pekiştirmektedir.

Öğrencilerin meslektaşları ile ilgili görüşlerinden aldıkları toplam puanlar ile tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 3'te belirtilmiştir. Öğrencilerin aldıkları toplam puanlar ile 'mezun olunan lise', 'bölüme başlama şekli' ve 'mezun olunan yıl' özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p=0.046, p=0.000, p=0.012; sırasıyla). Öğrenci paramediklerin aldıkları en düşük puan 7 ve en yüksek puan 22 olarak belirlenmiştir. Ortalama puanlarda en düşük puanın (18.15) fen/anadolu lisesi mezunu

öğrencilerine, en yüksek puanın (21.00) ise yatay geçiş ile paramedik bölümüne başlayan öğrencilerine ait olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Sağlık Çalışanları ile İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması (n=200)

Özellik	Değişken	Ort.±SS	Min.	Maks.
Yaş	18-20	18.80±3.57	9	22
	21-23	19.50±2.50	14	22
	24-27	18.60±4.68	7	22
	28 ve üzeri	20.37±2.24	16	22
P:0.525				
Cinsiyet	Kadın	18.87±3.47	9	22
	Erkek	19.43±3.14	7	22
P:0.305				
Mezun Olunan Lise	Sağlık Meslek	19.32±3.13	11	22
	Mesleki/ Teknik	19.80±2.50	14	22
	Düz	19.45±3.53	7	22
	Fen/ Anadolu	18.15±3.34	9	22
P:0.046				
Bölüme Başlama Şekli	Sınav	18.78±3.43	7	22
	Yatay Geçiş	21.00±1.66	16	22
P:0.000				
Bölüm Seçme Nedeni	İş olanağı	18.25±3.83	10	22
	Heyecan/ Prestij	19.47±3.14	7	22
	Aile/ Arkadaş	19.25±3.46	9	22
	Hayali	19.48±3.01	11	22
P:0.330				
Bölüm Zorluk Derecesi	Kolay	18.44±3.46	10	22
	Orta	19.28±3.09	11	22
	Zor	19.28±3.65	7	22
P: 0.319				
Mezun olduğu yıl	2018-2019	19.69±3.19	7	22
	2019-2020	18.71±3.34	9	22
P:0.012				

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum, *p<0.05

Öğrencilerin mesleki beklenti ile ilgili görüşlerinden aldıkları toplam puanlar ile tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir. Öğrencilerin aldıkları toplam puanlar ile 'bölüme başlama şekli', 'bölüm seçme nedeni' ve 'mezun olunan yıl' özellikleri arasında istatistiksel anlamlılık belirlenmiştir (p=0.000, p=0.035, p=0.012; sırasıyla). Öğrenci paramediklerin aldıkları en düşük puanın (32.58) 'aile/arkadaş isteği ile bölümü seçen', en yüksek puanın ise '24-27 yaş aralığında' olan öğrencilere

ait olduğu saptanmıştır. Öğrenci paramediklerde mesleki düzey ile ilgili en düşük puan 22, en yüksek puanın ise 34 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Staj dönemlerinde, klinik/birimde görevli sağlık çalışanlarının bilgi ve uygulama konusunda öğrencilere yardımcı olması beklenmektedir. Dikmen Aydın ve ark.'nın (15) çalışmasında, hemşirelik bölümü öğrencilerin çalışan hemşirelerden yetersiz derecede destek aldıklarını belirlenmiştir. Staj dönemlerinde öğrencinin cesaretlenmesi, soru sormaya teşvik edilmesi, meslektaşlarının geçmiş klinik deneyimlerini öğrenebilmesi, bilgi alabilmesini sağlayan ortamlar yaratılarak öğrencinin meslektaşlarına olan olumsuz veya belirsiz düşünceleri olumluya çevrilebilir. Staj yapılan birim/ünitede yeterli desteği göremeyen stajyer öğrencinin motivasyonu olumsuz yönde etkilenebilir. Tuygar'ın (7) çalışmasında, stajyer paramediklerin, sağlık çalışanlarından gördükleri ilgi %85.2 olarak belirlenmiştir.

Stajın gerçekleştiği birim/ünitede sağlık çalışanının desteğinin öğrenmeyi destekleyen önemli konulardan biri olduğu unutulmamalıdır. Diğer sağlık çalışanlarının ya da paramedik meslektaşlarının klinik tecrübelerinden faydalanmak hem mesleğe bağlılığı hem de staj dönemlerinin daha verimli geçmesini sağlayabilmektedir. Bu durumun aksini belirten çalışma örnekleri literatürde mevcuttur. Yenal ve Çelikli'nin (16) çalışmasında paramedik son sınıf öğrencilerinin klinik uygulamalarda ve ambulans istasyonlarında yaşadıkları güçlükler incelenmiştir. Bu çalışmaya göre, öğrencilerin en çok sorun yaşadığı personelin sağlık çalışanı (%61.8) olduğu belirlenmiştir.

Aynı çalışmaya göre, öğrencilerin %72.7'sinin seçtikleri meslekten memnun oldukları tespit edilmiştir (16). Stajyer öğrencilerin gerçekleştirdiği stajlar mesleki beklentilerini de şekillendirmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin mesleki beklenti düzeyleri genel olarak 'yüksek' düzeyde bulunmuştur. İki yıllık önlisans eğitimlerinin ardından, hızlı bir şekilde mesleki hayatlarına başlayacak olan paramedik öğrencileri hem kendi duyguları hem de gözlem yaptıkları alanla ilgili düşüncelerini harmanlayarak mesleki beklentilerini belirlemektedirler. Mesleki beklenti düzeyini belirleyebilen diğer bir parametre ise staj yaptıkları dönem içerisinde tanış oldukları ya da beraber çalıştıkları meslektaşlarıdır.

Öğrenci paramediklerin gözlem yapma imkanı olduğu paramedik meslektaşları ya da

diğer sağlık çalışanları, öğrenci gözünde mesleğin şekillenmesini sağlamaktadır. Tunç ve Dal'ın (17) çalışmasında öğrencilerin %50,4'ü staj döneminde mesleklerini daha iyi tanıyabilme imkanı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin gerçekleştirdiği klinik deneyimler, onları profesyonelliğe hazırlamaktadır. Öğrencilerin birçoğunun ilk ve acil yardım programını seçme nedeninin hayallerindeki, sevdiği, heyecanlı meslek olduğunu ortaya çıkarmış çalışmalar mevcuttur (6, 12). Bu sebepten dolayı öğrencilerin kendi mesleklerine yönelik saptanacak sorunlar, alınacak görüş ve öneriler sayesinde yeni düzenlemeler gerçekleştirilebilecektir. Hayalindeki bölümü okuyan öğrencinin, bölümünde daha başarılı olacağı, severek ve isteyerek teorik ve pratik eğitimlerini gerçekleştireceği düşünülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Mesleki Beklenti Düzeyi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=200)

Özellik	Değişken	Ort.±SS	Min.	Mak.
Yaş	18-20	33.06±2.04	22	34
	21-23	32.98±1.49	27	34
	24-27	33.65±0.65	32	34
	28 ve üstü	33.56±0.81	32	34
			P:0.051	
Cinsiyet	Kadın	33.24±1.54	22	34
	Erkek	33.09±1.61	24	34
		P: 0.305		
Mezun Olunan Lise	Sağlık Meslek	33.24±1.77	22	34
	Meslek/ Teknik	32.76±1.73	27	34
	Düz	33.28±1.29	27	34
	Fen/ Anadolu	33.08±1.72	24	34
		P:0.328		
Bölüme Başlama Şekli	Sınav	33.10±1.66	22	34
	Yatay Geçiş	33.42±1.06	29	34
		P:0.000*		
Bölüm Seçme Nedeni	İş olanağı	32.95±2.49	22	34
	Heyecan/ Prestij	33.07±1.21	29	34
	Aile/ Arkadaş	32.58±1.37	30	34
	Hayali	33.40±1.06	27	34
		P:0.035*		
Bölüm Zorluk Derecesi	Kolay	32.70±2.52	22	34
	Orta	33.20±1.34	24	34
	Zor	33.30±1.43	27	34
		P:0.464		
Mezuniyet Yılı	2018-19	33.38±1.20	27	34
	2019-20	32.97±1.83	22	34
		P:0.012*		

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum, *p<0.05

İlk ve Acil Yardım programlarında öğrenim gören öğrencilerin mezun oldukları lise, bölüme başlama şekli ve mezun olunan yıl gibi özellikleri ile sağlık çalışanları ile ilgili görüşlerinin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Özellikle sağlık meslek gibi liselerden mezun olan öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin düşük bulunduğu çalışmalar literatürde mevcuttur. Gürbüz ve ark.'nın (10) yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre; sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki puanları 26,61 olarak saptanmışken, sağlık meslek lisesinden mezun olmamış öğrencilerin puanları ise 34,94 olarak tespit edilmiştir. Çalışmamızda ise mesleki/teknik liseden mezun olmuş öğrencilerin sağlık çalışanlarına yönelik görüşlerinin toplam puanı daha yüksek saptanmıştır (Tablo 3).

Araştırmanın Sınırlılığı: Bu araştırma özel bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Paramedik Bölümü ile sınırlıdır. Tüm öğrencilere genelleme yapılamaz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKLAR

1. Yıldırım D, Sarı E, Gündüz S, Yolcu S. Paramedik Eğitiminin Dünü ve Bugünü. *Smyrna Tıp Dergisi* 2014;51-3.
2. Kaba H. Türkiye’de Paramedik Mesleği ile İlgili Yayınların İncelenmesi (1996-2015). *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics* 2016;24(3):87-94.
3. Özel G, Akbuğa Özel B, Özcan C. Acil Tıp Sistemi ve Tarihçesi. Özel G, Akbuğa Özel B, Özcan C. *İlk ve Acil Yardım Teknikerliği-Paramedik*. Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2018.
4. Kaya U. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Paramedik Eğitimi. *PASHİD* 2020;2(1):26-30.
5. Yenal S, Gültekin T. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda Karşılaştıkları Güçlükler. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi* 2019;7(1):58-66.
6. Göllüce A, Avan H, Karsu F. Öğrenci Gözüyle Paramedik Mesleği. *Hastane Öncesi Dergisi* 2017;2(1):1-9.
7. Tuygar ŞF. Paramedik Programı Öğrencilerinin Yaz Stajı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2016;6(2):92-100.
8. Dolmacı N, Duran Y. Ön Lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Zorunlu Staj Çalışmamızın sonucunda, öğrencilerin meslektaşları ile ilgili görüşleri ‘iyi’ (19.17 ± 3.30) ve mesleki beklenti düzeyleri de ‘yüksek’ (33.16 ± 1.58) saptanmıştır. Öğrencilerin meslektaşları ile ilgili görüşleri ve mesleki beklenti düzeylerini belirleyen çalışmaların sayısı oldukça yetersizdir. Bu alanda yeni çalışmaların planlanması ve literatüre kazandırılması önerilmektedir. Öğrencilerin görüşleri genel anlamda ‘iyi’ ve mesleki beklenti düzeyleri ‘yüksek’ olsa da aksini belirttikleri ifadeler olduğu da unutulmamalıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin stajları ile ilgili sorunlar belirlenmeli ve çözüm yolları aranmalıdır. Bu sayede eksiklikler giderilecek ve verilen eğitim ile yapılan stajın kalitesi artacaktır.
9. Sönmez D. Z., Göç E. Bir Grup Meslek Yüksekokulu Öğrencisinin Akademik Özyeterlik ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *HOD* 2018;3(1):43-54.
10. Gürbüz P, Yetiş G, Çırak Z. D. İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Mesleki Uygulamaları Yapma ve Yeterli Hissetme Durumlarının Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi* 2019;7(2):170-7.
11. Delibaş L, Dürmüş G, Ekren A, Bilir İ, Çelikli S. Öğrencilerin Yaz Stajından Memnuniyetinin Değerlendirilmesi: Anestezi, Diyaliz ve Paramedik Programı Örnekleri. *Hastane Öncesi Dergisi* 2019;4(2):55-65.
12. Demirağ H, Hintistan S. İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Yaz Stajı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi* 2019;2(1):46-55.
13. Tokur Kesgin M, Çıtak Bilgin N, Ayhan F. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya İlişkin Görüşleri: Genel Uygulama Dersi

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı: Fikir ve Tasarım: UK; Literatür Tarama: UK, MG, TBO, AA; Veri Toplama: UK, MG, TBO; Veri Analizi: UK, AA; Makale Yazımı: UK, MG, TBO, AA; Eleştirel İnceleme: AA.

- Örneği. Social Sciences Studies Journal 2018;4(22):3805-16.
14. Hañçer Aydemir D. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaz Stajı Uygulamasına Bakışı: Sağlık Hizmetleri Örneği. Türk Yaşam Bilimleri Dergisi 2016;1(1):034-042.
  15. Dikmen Aydın Y, Şahin Orak N, Gürkan A, Aslan G, Demir F. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Eğitimleri Sırasında Hemşirelerden Aldığı Desteğin Değerlendirilmesi. Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi 2017;3(3):109-15.
  16. Yenal S, Çelikli S. İlk ve Acil Yardım Programı Son Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda ve Ambulans İstasyonlarında Karşılaştıkları Güçlükler. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi 2013;1(2):7-15.
  17. Tunç Y, Dal M. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaz Stajı Hakkındaki Görüş ve Önerileri: Iğdır Üniversitesi Örneği. Researcher: Social Sciences Studies 2018;6(3):377-403.